

بولتن مخدری جهان

شماره ۱۵ خرداد ۱۴۰۱

- انتشار گزارش جهانی مواد مخدر در سال ۲۰۲۲
- آلبانی؛ کوه ماری جوانای اروپا
- کاهش قیمت هر گرم کوکائین خیابانی در جهان
- جهش اقتصاد کپتاگون در خاورمیانه
- دانستان افراط و تفریط در سیاست مخدری تایلند
- مهم‌ترین تحولات مخدری ایران در خرداد ماه ۱۴۰۱

مقدمه:

رصد مداوم، منظم و دقیق روندها و تحولات در زمینه سیاست‌گذاری مخدري برای تقویت سیاست و دیپلماسی مخدري هر کشور لازم و ضروری است. اطلاع پیدا کردن از جدیدترین تحولات سیاست مخدري جهان، قوانین جدید و تلاش‌های سازمان‌های بین‌المللی از یکسو می‌تواند باعث بهبود ارتباط میان کشورمان و دیگر طرف‌ها در این عرصه شود و از سوی دیگر نیز تجربیات مختلف جهانی اعم از موفق و شکست خورده را به نحوی منطقی و به‌دور از هیاهوهای رسانه‌ای پیش چشم ما قرار می‌دهد.

با در نظر گرفتن این مهم، موسسه کادراس^۱ در سال ۱۴۰۰ به عنوان جدیدترین محصول خود اقدام به تعریف واحد جدیدی تحت عنوان «بولتن مخدري جهان» با هدف مستقیم تأثیر گذاری و تقویت دیپلماسی مخدري جمهوری اسلامی ایران کرده است. در این مجموعه که به صورت ماهانه منتشر خواهد شد اصلی‌ترین اقدامات دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و ابتکارات فراملی را از نظر گذرانده خواهد شد و کارشناسان موسسه می‌کوشند معنا و مفهوم پدیده‌ها و سیاست‌های مذکور را به صورت روندی و براساس رویکردی کل‌نگرانه^۲ مورد تحلیل قرار دهند. در این راستا از همه صاحب نظران، اندیشمندان و علاقه‌مندان به این حوزه درخواست می‌کنیم تا با مطالعه این مجموعه، موسسه کادراس را در جریان دیدگاه‌های خود درباره این محصول جدید قرار دهند. راه ارتباطی :

info@cudras.ir

مرکز تحقیقات، رهیافت‌ها و مطالعات بین - (CUDRAS) Center for Universal Drug Researches, Approaches and Studies -
المللی مواد مخدر (کادراس)

^۲. Wholistic

تحلیل روندی - منطقه ای

انتشار بولتن مخدری جهان از آغاز سال ۱۴۰۰ آغاز شد. در این راستا و با انتشار ۱۳ شماره از این بولتن، بر آن شدیم که شیوه نامه جمع‌آوری اخبار را تا حدی متحول سازیم. در حال حاضر با ۶ قطب متفاوت، کشت، تولید، ترانزیت و مصرف مواد مخدر در جهان روبه‌رو هستیم و در این مجموعه سعی خواهیم کرد در هر شماره به همه این ۶ قطب نگاهی بیندازیم: به طور قطع مهم‌ترین منطقه برای منافع جمهوری اسلامی ایران در حوزه مخدری عبارت از منطقه موسوم به «مسیر بالکان» است که از افغانستان آغاز می‌شود و در یک مسیر سه شاخه ای به سمت جنوب اروپا حرکت می‌کند؛ شاخه شمالی مسیر بالکان از افغانستان به آسیای مرکزی و سپس به اوراسیا و قفقاز می‌رود و از قفقاز به ترکیه و بالکان کشیده می‌شود. شاخه مرکزی از مرزهای کشورمان به سوی قفقاز و آسیای صغیر رفته و سپس به دروازه‌های بالکان در جنوب اروپا می‌رسد. مسیر جنوبی نیز از مرزهای جنوبی ایران در حاشیه خلیج فارس به شاخ آفریقا می‌رسد و از آنجا به سوی جنوب اروپا می‌رود. در نسخه جدید بولتن مخدری جهان از کشورهای واقع در این منطقه دست کم یک خبر و تحلیل آن را خواهیم داشت. دومین قطب تولید مواد مخدر شرق آسیا و منطقه موسوم به مثلث طلایی است که محل تلاقی سه کشور، تایلند، میانمار و لائوس است.

سومین قطب مخدری در جهان را بالکان و اروپا تشکیل می‌دهد که عمدتاً قطب مصرف به حساب می‌آید و تقریباً یکی از مراکز اصلی صدور و ترانزیت مواد مخدر است. چهارمین قطب مخدری جهان قاره آفریقا است که عمدتاً قطب مصرف انواع مواد مخدر از جمله اوبیوئیدها، کانابیس، مواد روان‌گردان جدید، داروهای تجویزی، کوکائین و ... به حساب می‌آید.

پنجمین قطب مخدری جهان نیز عبارت از آمریکای مرکزی و جنوبی است. این منطقه قطب تولید کوکائین و مشتقات آن به حساب می‌آید. همچنین کارتل‌های قدرتمندی در این منطقه شکل گرفته‌اند که هم در کار تولید مواد مخدر وارد شده‌اند و هم صدور و ترانزیت را برعهده گرفته‌اند. نهایتاً ششمین قطب مخدری جهان عبارت از آمریکای شمالی است (ایالات متحده و کانادا) که به طور عمده بازار مصرف بزرگی دارد، البته کشت و تولید و ترانزیت نیز در سطوح پایین‌تری در آن انجام می‌پذیرد.

بولتن مخدری جهان از این پس ضمن آنکه می‌کوشد به طور ماهانه روند تحولات را براساس این تقسیم‌بندی منطقه‌ای ادامه دهد تا از این طریق اولاً مخاطبان بتوانند، برداشت روشن‌تری از سمت و سوی تحولات و اخبار مخدری جهان به دست بیاورند و از سوی دیگر نیز نسبت این تحولات با منافع ملی ایران مشخص‌تر شود.

انتشار گزارش جهانی مواد مخدر در سال ۲۰۲۲

گزارش جهانی مواد مخدر سال ۲۰۲۲ از سوی دفتر مقابله با جرم و مواد سازمان ملل متحد روز ۲۷ ژوئن منتشر شد. این گزارش بر چند موضوع «روند قانونی سازی کانابیس در جهان»، «افزایش سطح تولید کوکائین»، «گسترش مواد مخدر مصنوعی در بازارهای جدید»، «تداوم معضل دسترسی به درمان دارویی به ویژه برای زنان» را برجسته می‌سازد.

براساس این گزارش، در سال ۲۰۲۰ حدود ۲۸۴ میلیون نفر (در رده سنی ۱۵ تا ۶۴ سال) در سراسر جهان اقدام به مصرف مواد مخدر کرده‌اند. این آمار افزایش ۲۶٪ مصرف مواد را نسبت به یک دهه گذشته نشان می‌دهد. بیشترین مصرف مربوط به جوانان است و معمولاً این قشر در مقایسه با نسل‌های قدیمی‌تر مصرف بیشتری دارند. در آفریقا و آمریکای لاتین افراد زیر ۳۵ سال، اکثر افرادی را تشکیل می‌دهند که دلیل اختلالات سوء مصرف مواد تحت درمان قرار دارند.

این گزارش تخمین می‌زند که در سراسر جهان ۱۱,۲ میلیون نفر تزریق کننده مواد مخدر به حساب می‌آیند. طبق آمارها حدود نیمی از این معتادان مبتلا به هیپاتیت C، ۱,۴ میلیون نفر مبتلا به ایدز و ۱,۲ میلیون نفر نیز به هر دو بیماری مبتلا هستند.

غاده والی، مدیر اجرایی دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل در واکنش به این یافته‌ها گفت: «میزان تولید و کشف بسیاری از مواد مخدر غیرقانونی به رکوردهای جدید بسیار بالایی رسیده است؛ این امر همزمان با وضعیت اضطراری جهانی رخ داده که میزان آسیب‌پذیری را افزایش می‌دهد. در عین حال برداشتهای ناصحیح از ابعاد این مسئله و آسیب‌های ناشی از آن افراد را از مراقبت و درمان محروم می‌کند و جوانان را به سمت رفتارهای پر خطر سوق می‌دهد. ما باید منابع و توجه لازم برای رویارویی با همه جنبه‌های معضل جهانی مواد مخدر، از جمله ارائه مراقبت‌های شواهد محور برای تمام کسانی که به آن نیاز دارند، را بدان اختصاص دهیم و سطح دانش خود در زمینه ارتباط میان مواد مخدر غیرقانونی با دیگر چالش‌های حیاتی مانند منازعات و تخریب محیط زیست را ارتقا دهیم.»

همچنین در این گزارش بر اهمیت ترغیب جامعه بین‌المللی، دولت‌ها، جامعه مدنی و تمام ذی‌نفعان به انجام اقدامات فوری جهت محافظت از مردم، از جمله تقویت پیشگیری و درمان مصرف مواد مخدر و مقابله با عرضه غیرقانونی آن تاکید می‌شود.

نشانه‌ها و پیامدهای اولیه قانونی شدن کانابیس

به نظر می‌رسد «قانونی شدن» کانابیس در آمریکای شمالی سبب افزایش مصرف روزانه این ماده، (به ویژه محصولات قدرتمندتر) در میان جوانان شده است. افزایش مصرف کانابیس همچنین در میان افرادی که مبتلا به بیماری روانی، دارای سابقه خودکشی و نیز بستری شدن در بیمارستان دارند نیز گزارش شده است. همچنین «قانونی شدن» کانابیس سبب افزایش درآمدهای مالیاتی و به طور کلی کاهش نرخ بازداشت به دلیل در اختیار داشتن کانابیس شده است.

رشد مداوم تولید و قاچاق مواد مخدر

در سال ۲۰۲۰ تولید کوکائین به بالاترین حد رسیده و نسبت به سال ۲۰۱۹ با رشدی ۱۱٪ به ۱۹۸۲ تن بالغ شد. علی‌رغم افزایش همه‌گیری کرونا میزان کشفیات کوکائین نیز افزایش یافت و به رکورد ۱۴۲۴ تن در سال ۲۰۲۰ رسید. در سال ۲۰۲۱ تقریباً ۹۰٪ کوکائین کشف شده در سطح جهان در کانتینرها یا از طریق دریا قاچاق شده است. داده‌های مربوط به کشفیات مواد نشان می‌دهد که قاچاق کوکائین به مناطقی خارج از بازارهای اصلی آمریکای شمالی و اروپا، با افزایش سطح قاچاق به آسیا و آفریقا در حال گسترش است.

از لحاظ جغرافیایی قاچاق مت‌آمفتامین همچنان در حال گسترش است؛ به طوری که در سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰، ۸۴ کشور از کشفیات مت‌آمفتامین خبر داده بودند، این میزان بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰ به ۱۱۷ کشور افزایش یافته و مقدار کشفیات این ماده نیز از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰، ۵ برابر شده است.

همچنین تولید تریاک در سراسر جهان در بین سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۱ حدود ۶٪ رشد کرده و به ۷۹۳۰ تن رسیده که عمده‌تاً به دلیل افزایش تولید مواد در افغانستان بوده است. با این حال سطح جهانی زیر کشت خشخاش با ۱۶٪ کاهش به ۲۴۶۸۰۰ هکتار در مدت زمان مشابه رسیده است.

روندهای کلیدی مخدری جهان به تفکیک منطقه

در بسیاری از کشورهای آفریقایی، آمریکای جنوبی و مرکزی، مصرف کنندگان کانابیس بزرگ‌ترین دسته افرادی را تشکیل می‌دهد که به دلیل اختلالات سوء مصرف مواد تحت درمان قرار گرفته‌اند. اما در اروپای شرقی، جنوب شرقی و در آسیای مرکزی مصرف کنندگان اویپوئیدها بیشترین افراد تحت درمان به دلیل اختلالات سوء مصرف را تشکیل می‌دهند.

در ایالات متحده آمریکا و کانادا، مرگ و میر ناشی از بیش‌مصرفی که همچنان در حال زدن رکوردهای جدید است، عمدتاً از مصرف غیر پزشکی از فنتانیل ناشی می‌شود. ارزیابی‌های اولیه در ایالات متحده مرگ بیش از ۱۰۷ هزار نفر به دلیل بیش‌مصرفی مواد مخدر در سال ۲۰۲۱ به حکایت دارد، آماري که در مقایسه با سال ۲۰۲۰ با ۹۲ هزار مورد مرگ بیشتر شده است.

از سوی دیگر در دو بازار بزرگ مت‌آفتامین کشفیات افزایش یافته – میزان افزایش آن در آمریکای شمالی نسبت به سال گذشته به ۷٪ می‌رسد، در حالیکه در جنوب شرق آسیا به تنهایی ۳۰٪ نسبت به سال قبل آن افزایش یافته است. همچنین بالاترین رکورد کشفیات مت‌آفتامین را منطقه جنوب غرب آسیا به خود اختصاص داد که در سال ۲۰۲۰ نسبت به سال ۲۰۱۹، افزایش ۵۰ درصدی را نشان می‌دهد.

همچنین هنوز نابرابری زیادی در دسترسی به مواد اویپوئیدی جهت مصرف پزشکی وجود دارد. در سال ۲۰۲۰، به ازای هر یک میلیون نفر در آمریکای شمالی ۷۵۰۰ دوز بیشتر از این داروها نسبت به یک میلیون نفر در آفریقای غربی و مرکزی وجود داشته است.

زمینه مساعد برای تولید مواد مخدر مصنوعی در مناطق درگیر منازعه

همچنین گزارش امسال تاکید می‌کند که اقتصادهای مخدری غیرقانونی می‌تواند در بحبوحه منازعات نظامی و در مناطقی که حاکمیت قانون ضعیف است، رشد کرده و در عین حال این عامل می‌تواند درگیری‌های نظامی را طولانی کرده و به آن دامن بزند.

داده‌ها از خاورمیانه و آسیای جنوب شرقی حاکی از آن است که منازعات نظامی می‌تواند به عنوان آهنربایی برای تولید مواد مخدر مصنوعی عمل کند. زیرا این دسته از مواد در همه جای جهان قابلیت تولید شدن دارد. این تاثیر ممکن است زمانی بیشتر شود که منطقه هدف نزدیک به بازارهای بزرگ مصرف باشد.

به صورت تاریخی در مناطق درگیر جنگ از مواد مخدر برای تأمین مالی درگیری و ایجاد درآمد استفاده می‌کردند. همچنین گزارش جهانی مواد مخدر ۲۰۲۲ نشان می‌دهد که این درگیری‌های نظامی ممکن است مسیرهای قاچاق مواد مخدر را تحت تأثیر قرار داده و تغییر دهند، همان طور که در بالکان و اخیراً در اوکراین شاهد این رویداد هستیم.

ظرفیت روبه رشد احتمالی تولید آفتامین در اوکراین در صورت تداوم منازعه

شمار آشپزخانه‌های (آزمایشگاه‌های) مخفی تولید مواد مخدر مصنوعی در اوکراین به صورتی انفجاری از ۱۷ مورد در سال ۲۰۱۹ (که همگی برچیده و از میان رفته بود) به ۷۹ مورد در سال ۲۰۲۰ رسید. ۶۷ مورد از آنها اقدام به تولید آفتامین می‌کنند، رقمی که در سال ۲۰۱۹ تنها ۵ مورد بود. این تعداد بیشترین آمار از بین بردن آشپزخانه‌های از بین رفته تولید مواد مخدر در جهان در سال ۲۰۲۰ به حساب می‌آید.

اثرات زیست محیطی بازار مواد مخدر

براساس گزارش جهانی مواد مخدر در سال ۲۰۲۲، بازارهای مواد مخدر غیرقانونی می‌تواند در سطوح مختلف محلی، جماعت محور یا فردی بر محیط زیست اثر منفی بگذارد. یافته‌های کلیدی گویای این واقعیت است که میزان کربن موجود در محیط‌های سرپوشیده در نتیجه مصرف کانابیس بین ۱۶ تا ۱۰۰ برابر بیشتر از متوسط کربن موجود در محیط‌های باز است. همچنین کوکائین موجود در هوای پیرامون ۱ کیلوگرم کوکائین ۳۰ برابر بیشتر از کوکائین موجود در هوای پیرامون دانه‌های طبیعی این ماده است.

همچنین از جمله دیگر تاثیرات زیست محیطی می‌توان به جنگل زدایی قابل توجهی اشاره کرد که از کشت غیرقانونی «کوکا»، ضایعات تولید شده در طول تولید مواد مخدر مصنوعی (که می‌تواند ۵ تا ۳۰ برابر حجم محصول نهایی باشد)، تخلیه زباله‌ای که می‌تواند مستقیماً بر روی خاک و اقلیم یک منطقه ناشی می‌شود. همچنین موجودات زنده، حیوانات و زنجیره غذایی به طور غیر مستقیم از این اقدام آسیب می‌بینند.

شکاف جنسیتی در فرصت‌های درمان و مصرف مواد مخدر

اگرچه زنان همچنان در میان مصرف‌کنندگان مواد در اقلیت باقی مانده‌اند، اما به نظر می‌رسد میزان گرایش آنان به مواد مخدر در حال افزایش است و آنان با سرعت بیشتری در مقایسه با مردان به سمت اختلالات سوء مصرف مواد حرکت می‌کنند. در حال حاضر زنان حدود ۴۵ تا ۴۹٪ از مصرف‌کنندگان آمفتامین و مصرف‌کنندگان غیر پزشکی همچون مواد اوبیوئیدی دارویی و آرام بخش‌ها را تشکیل می‌دهند.

شکاف درمانی برای زنان در سراسر جهان همچنان زیاد است. اگرچه از هر دو مصرف‌کننده آمفتامین تقریباً یک نفر زن است، اما تنها یک نفر از هر پنج زن مصرف‌کننده این ماده فرصت قرار گرفتن در مسیر درمان اعتیاد را به دست می‌آورد.

در گزارش جهانی مواد مخدر سال ۲۰۲۲، همچنین طیف گسترده‌ای از نقش زنان در زمینه اقتصاد جهانی کوکائین به بحث گذاشته می‌شود، از جمله کشت کوکا، انتقال مقادیر کم مواد مخدر، فروش به مصرف‌کنندگان و قاچاق به درون زندان‌ها.

آلبانی؛ کوه ماری جوانای اروپا

گزارش جهانی مواد مخدر در سال ۲۰۲۲ از سوی دفتر مقابله با جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد نشان داد که آلبانی یکی از کشورهای پیشرو جهان در زمینه کشت و توزیع کانابیس است.

علی‌رغم تلاش‌های تبلیغاتی دولت آلبانی، که به «کوه ماری‌جوانا» اروپا معروف شده بود، برای نشان دادن تلاش این کشور جهت ریشه کن کردن کشت کانابیس، در سال ۲۰۱۴ اندکی پیش از نامزدی این کشور برای پیوستن به اتحادیه اروپا رخ داد. با این حال گزارش‌ها از آن زمان تاکنون نشان می‌دهد که کشت مواد مخدر در حال افزایش است و این کشور همچنان در مسیر بالکان راهی برای انتقال هروئین به اروپا محسوب می‌شود.

این گزارش کشورهای اصلی مبدا و خروج کانابیس را طبق گزارش کشورهای عضو دفتر مقابله با جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد در بین سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۲۰ رتبه می‌کند که در آن آلبانی پس از مراکش، افغانستان، اسپانیا، هلند، پاکستان و لبنان در رتبه هفتم دسته بندی شده است، اما جایگاهی بالاتر از قرقیزستان، ایران و هند دارد.

این گزارش به دشواری‌های پیش بینی تولید کانابیس اشاره می‌کند و بر این موضوع تاکید دارد که اکثر کشورها به طور سیستماتیک شاخص‌هایی مانند سطح زیر کشت را گزارش نمی‌کنند. به عنوان مثال در این گزارش در به مناطق ریشه کن شده کانابیس یا منشا هرگونه کانابیس کشف شده تاکید شده است.

مسیر بالکان

بر اساس این گزارش مسیر بالکان که از آلبانی می‌گذرد، همچنان مسیر اصلی قاچاق هروئین و مورفین به قاره اروپا است. این مسیر از افغانستان از طریق ایران و ترکیه به بالکان و از این مسیر به سمت اروپای غربی و مرکزی می‌رود.

حدود نیمی از کشفیات هروئین و مورفین در سراسر جهان، در کشورهایی که در این مسیر قرار دارند انجام می‌شود. براساس این گزارش، در سال ۲۰۲۰ کشفیات هروئین و مورفین در کشورهای همسایه افغانستان به میزان قابل توجهی افزایش نشان داده، اما در مسیر بالکان و کشورهای مقصد این مسیر کاهش یافته است.

به نظر می‌رسد این تغییر به محدودیت‌های دوران پاندمی کرونا مرتبط باشد. در این گزارش آمده است: «در حالی که پاندمی کرونا وضعیت بالکان به عنوان برجسته‌ترین کریدور قاچاق هروئین تغییر نداده است، اما تاثیری بر فعالیت‌های قاچاق در طول سال ۲۰۲۰، پیش از بازگشت مجدد آن در سال ۲۰۲۱ داشته است. ظاهراً برخی قاچاقچیان سعی می‌کنند مسیر بالکان را برای حمل هروئین در طول همه‌گیری کرونا دور بزنند و جریان‌ها را به سمت مسیر جنوبی تغییر دهند.»

مخاطره جنگ اوکراین

جنگ‌های بالکان در دهه ۱۹۹۰ میلادی سبب شد تا این منطقه به عنوان مسیر قاچاق شناخته شود. اکنون این گزارش در مورد خطر «شکوفایی اقتصادی غیرقانونی مخدری در شرایط درگیری و جایی که حاکمیت قانون ضعیف است» هشدار می‌دهد و به طور خاص به مخاطرات (جنگ) اوکراین اشاره می‌کند.

حتی پیش از حمله روسیه در ماه فوریه، این گزارش به داده‌هایی اشاره می‌کند که نشان می‌دهد قاچاق هروئین از طریق اوکراین افزایش یافته است. این جنگ ممکن است این مسیرها را به سمت کشورهای همسایه یا مسیرهای جایگزین ایجاد شده قطع یا جابه‌جا کرده باشد. در این گزارش آمده نظارت لازم است تا مشخص شود که ادامه درگیری چه تاثیری بر مسیرهای قاچاق به عنوان مثال مواد اویپوئیدی در افغانستان خواهد داشت.

این گزارش به اطلاعاتی از خاورمیانه و آسیای جنوب شرقی اشاره کرد که نشان می‌دهد موقعیت‌های درگیری می‌توانند به عنوان یک آهن‌ربا برای تولید مواد مخدر مصنوعی استفاده شوند. در این گزارش آمده است: «این تاثیر زمانی می‌تواند بیشتر شود که منطقه درگیری نزدیک به بازارهای بزرگ مصرف باشد. همچنین این درگیری‌ها می‌توانند مسیرهای قاچاق مواد مخدر را مختل یا تغییر دهند، همان طور که در بالکان و اخیراً در اوکراین اتفاق افتاده است.»

این گزارش که براساس داده‌های پیش از حمله روسیه است، می‌گوید که تعداد آزمایشگاه‌های مخفی گزارش شده تنها از ۱۷ آزمایشگاه در سال ۲۰۱۹ به ۷۹ آزمایشگاه در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است.

کاهش قیمت هر گرم کوکائین خیابانی در جهان

طبق آمار جدیدترین گزارش جهانی مواد مخدر که همین چند روز پیش از سوی دفتر مقابله با جرم و مواد سازمان ملل متحد، منتشر شده در سال گذشته میلادی ۲۸۴ میلیون نفر تجربه مصرف مواد مخدر غیرقانونی را داشته اند و ۲۱ میلیون نفر از آنان (۷ درصد) اقدام به مصرف کوکائین کرده اند.

مصرف این ماده طبق گزارش جهانی مواد مخدر ۲۰۲۲ در دهه گذشته رشد کرد، اما در خلال همه‌گیری جهانی کووید - ۱۹ این روند تا حدی تعدیل شد. در پی افزایش سطح تولید کوکائین در جهان، زنجیره عرضه آن به اروپا در حال متنوع‌تر شدن است و از سوی دیگر به کاهش قیمت تمام شده و افزایش کیفیت آن انجامیده و در نهایت میزان خطر کوکائین در قاره سبز را افزایش داده است.

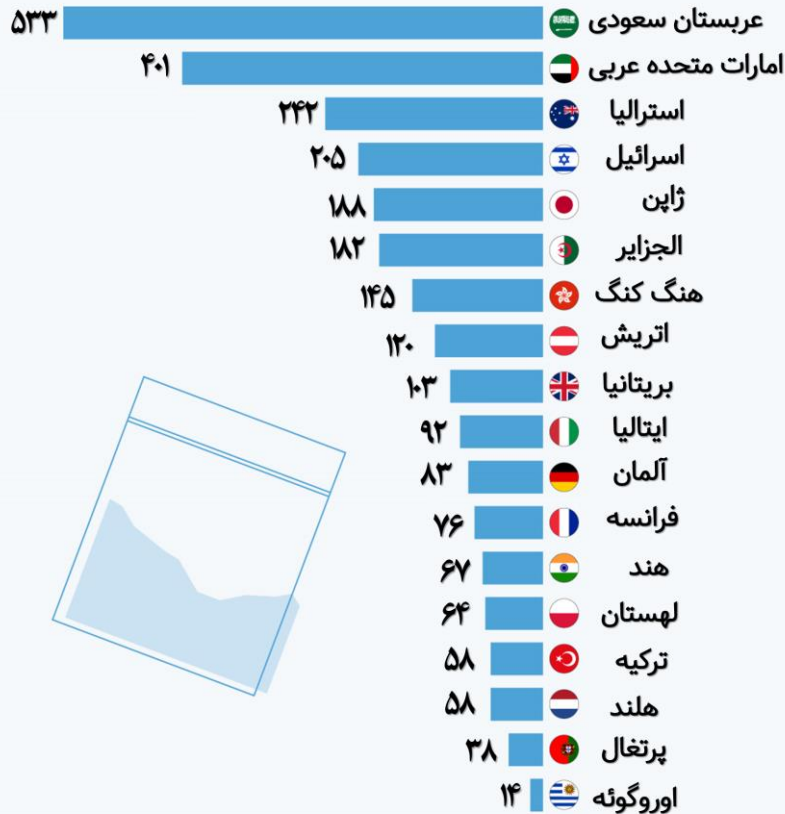
برای مثال در بریتانیا قیمت کوکائین در سال ۲۰۱۹، هر گرم ۱۷۸ دلار بود اما در سال ۲۰۲۰ به گرمی ۱۰۳ دلار کاهش یافت. با این وجود در این کشور قیمت خرده فروشی کوکائین در خیابان‌ها در مقایسه با متوسط جهانی و نیز دیگر کشورهای اروپایی بالاتر است. در کشورهای توسعه یافته بیرون از قاره اروپا، میزان بهای کوکائین معمولاً بالاتر هم هست مثلاً در هنگ کنگ (هر گرم ۱۴۵ دلار)، ژاپن (هر گرم ۱۸۸ دلار)، اسرائیل (هر گرم ۲۰۵ دلار) و استرالیا (هر گرم ۱۴۵ دلار). در ایالات متحده اما هیچ نرخی برای سال ۲۰۲۰ گزارش نشده ولی در سال ۲۰۱۹ هر گرم کوکائین خیابانی حدود ۲۰۰ دلار مبادله می شده است. در کشورهای عربی که قوانین سخت‌گیرانه‌تری برای ممنوعیت مصرف مواد مخدر و تجارت آن وضع شده، بهای کوکائین از این هم بالاتر است.

CUDRAS
Center for Urban Drug Research,
Analysis & Studies

قیمت هر گرم کوکائین خیابانه در جهان

میانگین بهای خرده فروشی کوکائین در خیابان های منتخبی
از کشورهای جهان به دلار آمریکا در سال ۲۰۲۰

statista

منبع: دفتر مقابله با جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد

اما به گزارش دفتر مقابله با جرم و مواد سازمان ملل متحد بهای هر گرم کوکائین خیابانی در برخی نقاط اروپا، از جمله هلند و پرتغال، به ترتیب ۵۸ و ۳۸ دلار است، که تنها کسری از بهای هر گرم از این ماده در کشورهای اطراف خلیج فارس به حساب می آید. کشور پرتغال اخیراً جرم زدایی از مواد مخدر را به صورتی رادیکال در پیش گرفته و حتی مواد دسته A را نیز قانونی کرده است. از سوی دیگر اروگوئه، یکی از معدود کشورهای آمریکای لاتین به حساب می آید و در فقره مواد مخدر گزارش های منظم و مستندی را به سازمان های جهانی ارائه می دهد؛ بهای کوکائین در این کشور حتی از پرتغال نیز ارزان تر است و لذا از این حیث قیمت تمام شده در قعر جدول رده بندی قرار می گیرد.

قیمت کوکائین در تنها کشور آفریقایی که مورد بررسی قرار گرفته با ۱۸۲ دلار برای هر گرم نسبتاً گران برشمرده می شود. هند نیز که امسال برای نخستین بار قیمت کوکائین را به نهادهای جهانی گزارش کرده، با هر گرم به طور متوسط ۶۷ دلار از نظر ارزانی ششمین کشوری که مورد بررسی قرار داده ایم. در حالی که این میزان از نظر استانداردهای بین المللی نسبتاً پایین است، به دلیل تفاوت در قدرت خرید در کشور، امکان دسترسی به احتمال زیاد کمتر از اروپا است.

جهش اقتصاد کپتاگون در خاورمیانه

برآوردها حاکی از آن است که اقتصاد کپتاگون حداقل ۵ میلیارد دلار ارزش دارد. گروه‌های مجری قانون مبارزه با مواد مخدر سراسر خاورمیانه هشدار می‌دهند که این بازار همچنان به رشد خود ادامه می‌دهد. ماه گذشته وزارت کشور سوریه گزارش داد که افسران مبارزه با مواد مخدر ۱۴ میلیون قرص «کپتاگون»، به عنوان آمفتامین محبوبی که در سوریه تولید و در سراسر خاورمیانه فروخته می‌شود، در شهر بزرگ بندری لاذقیه کشف و ضبط کردند. پس از این واقعه، دولت سوریه از کشف قرص‌های ۲۴۹ کیلوگرم کپتاگون در ماشین‌های سنگین از مبدا لاذقیه خبر داد که با این محموله مجموع کشفیات کپتاگون دولت سوریه به ۲۱۰۳ کیلوگرم یا تقریباً ۲,۳ تن رسیده است.

به گزارش خبرگزاری فرانسه این کشف بزرگ‌ترین کشف قرص دولت سوریه در سال‌های اخیر بوده است. این در حالی است مقامات خاورمیانه در مجموع حدود ۱۴۵ میلیون قرص را در نیمه اول سال ۲۰۲۲ کشف و ضبط کردند.

کپتاگون برای اولین بار به عنوان نسخه‌ای برای درمان نارسولپسی^۳ و افسردگی مصرف می‌گردد، در ابتدا دهه ۱۹۶۰ میلادی به عنوان جایگزینی ملایم‌تر برای آمفتامین‌های قوی تولید می‌شود. با این حال، مصرف بسیار گسترده از آن به عنوان «مواد مهمانی» در میان نخبگان ثروتمند خلیج فارس، جایی که از خواص این روان گردان برای شاداب‌تر شدن مهمانان برای ساعت طولانی‌تر استفاده می‌شود. کارگران مهاجر در خاورمیانه نیز از این مواد برای کار در شب استفاده می‌کنند.

برآوردها حاکی از آن است که اقتصاد کپتاگون حداقل پنج میلیارد دلار ارزش داشته باشد. گروه‌های مجری قانون مبارزه با مواد مخدر در سراسر خاورمیانه در خصوص تداوم رشد این بازار هشدار دادند. اگرچه دولت سوریه به پخش گسترده این مواد متهم شده، اما دمشق دخالت در تولید این مواد را رد کرده و به صورت مقطعی مقادیری از این مواد را کشف و ضبط کرده تا از این طریق هوشیاری سازمان‌های ذی صلاح در این زمینه برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر نشان دهد.

---

^۳narcolepsy

داستان افراط و تفریط در سیاست مخدري تایلند

در ماه ژوئن ۲۰۲۲ تایلند کشت و مصرف کانابیس را قانونی اعلام و احکام سخت گیرانه و طولانی مدت زندان یا حتی مجازات اعدام را برای جرائم مربوط به مواد مخدر تعدیل کرد.

تاکسین شیناواترا نخست وزیر وقت تایلند سیاست «مبارزه با مواد مخدر» بسیاری سخت گیرانه‌ای را به اجرا می‌گذاشت؛ به گونه‌ای که افراد زیادی به جرم قاچاق یا حمل مواد مخدر اعدام می‌شدند.

کمپین تاکسین از محبوبیت بسیاری زیادی در میان مردم برخوردار بود. تایلندی‌ها نگران تاثیر مخرب مواد مخدري همچون مت‌آمفتامین‌ها در جوامع محلی خود بودند و به همین دلیل مایل بودند تا نقض تکان دهنده حقوق بشر را که با سرکوب خشونت آمیز به وجود آمده بود، نادیده بگیرند.

سایر کشورهای این منطقه، بویژه کشور فیلیپین پس از روی کار آمدن رودریگو دوترته رئیس جمهور این کشور در سال ۲۰۱۶، همچون تایلند از این رویکرد تنبیهی استفاده می‌کردند. برای چند دهه سنگاپور و مالزی نیز مجازات اعدام را برای قاچاقچیان مواد مخدر وضع کردند. از مدتها پیش به گردشگرانی که به جنوب شرق آسیا می‌آیند، در مورد مجازات‌های سختی که در صورت گرفتار شدن با مقدار کم ماری جوانا با آن مواجه می‌شوند، هشدار داده شده است.

اکنون با تغییر سیاست دولت تایلند انواع محصولات کانابیس به راحتی در کافه‌ها و مغازه‌ها به فروش می‌رسد یا در پشت شیشه غرفه‌ها گیاه ماری‌جوانا به نمایش گذاشته می‌شود. آنوتین چارنویراکول وزیر بهداشت عمومی تایلند (معمار قانون جدید که اکنون شاید یکی از لیبرال‌ترین رژیم قوانین ماری‌جوانا در جهان را به تایلند اختصاص داده است) در حال مشاهده نمونه‌های اجرای قانون جدید است.

به نظر می‌رسد قوانین جدید در تایلند، یکی از لیبرال‌ترین رویکردها در خصوص ماری‌جوانا نسبت به باقی نقاط جهان باشد. هم‌اکنون مردم می‌توانند به اندازه که میل دارند این گیاه را کشت و از آن مصرف کنند؛ هر چند محدودیت‌هایی در خصوص بازاریابی و فروش آن وجود دارد.

سوالی اصلی آن است که چه چیزی سبب می‌شود تا کشوری که هنوز توسط نیروهای محافظه‌کار ارتش رهبری می‌شود، که به نظر می‌رسد آزاد کردن قوانین مخدری در آن بعید باشد، به این سمت و سو حرکت کند؟

یک دلیل وقوع این اتفاق سیاست است. آقای آنوتین قانونی کردن ماری‌جوانا را به عنوان وعده انتخاباتی حزب خود در سال ۲۰۱۹ اعلام کرده بود. پایگاه رای این حزب در مناطق فقیر نشین و روستاهای شمال شرق تایلند است. دیگر عامل تصویب این قانون را می‌توان درآمدهای مالی دانست. پیش‌بینی‌ها حاکی از این نکته است که تجارت ماری‌جوانا تنها در سه سال اول خود ۱۰ میلیارد دلار کسب درآمدزایی خواهد کرد. اما این مواد زمانی می‌تواند درآمد بیشتری داشته باشد که گردشگران صرفاً برای مصرف ماری‌جوانا به این کشور سفر کنند.

سومین عامل در پس قانونی‌سازی ماری‌جوانا را می‌توان بازنگری در رویکرد سخت‌گیرانه در خصوص مصرف مواد مخدر که هفت سال پیش آغاز شده است دانست، که به طور عجیبی در زمانی که تایلند توسط نظامیان اداره می‌شود، رخ داده است.

این کشور دارای برخی از شلوغ‌ترین زندان‌ها در جهان است که سه چهارم زندانیان آن به خاطر جرائم مرتبط با مواد مخدر است. حتی برخی از زندانیان به خاطر جرائم بسیاری جزئی در زندان به سر می‌برند. این امر نه تنها انتقادات بین‌المللی را نسبت به شرایط بدی که زندانیان باید در زندگی کنند به همراه داشته، بلکه هزینه‌های بسیاری برای حمایت از آنها به دولت تحمیل کرده است.

در سال ۲۰۱۶ ژنرال پایون کومچایا وزیر نظامی دادگستری تایلند اعلام کرد که سیاست «مبارزه علیه مواد مخدر» شکست خورده و به روشی معتدل‌تر برای مقابله با استعمال و سوء مصرف مواد مخدر نیاز است. یکی از نتایج تغییر قانون کانابیس در تایلند را می‌توان آزادی ۴۰۰۰ نفر از زندان دانست.

به هر حال دولت اکنون در حال تدوین مقررات تکمیلی در مورد مصرف کانابیس است. به نظر می‌رسد موضع رسمی در قوانین جدید آن است که مصرف کانابیس صرفاً برای اهداف پزشکی نه تفریحی مجاز دانسته می‌شود. با این حال به نظر می‌رسد به سختی می‌توان تمایز میان این دو استعمال را مشخص کرد.

مهم‌ترین تحولات مخدري ايران در خرداد ماه ۱۴۰۱

نخستین خبر این بخش مربوط به بازدید سردار «مجید کریمی»، رئیس پلیس مبارزه با مواد مخدر کشورمان پس از دیدار و گفتگو با معاون وزیر کشور، رئیس پلیس مبارزه با مواد مخدر و فرماندهان پلیس و ژاندارمری ترکیه در آنکارا، گفت: «در جلسات کاری فشرده با مقامات امنیتی و پلیس، علاوه بر تبادل اطلاعات در زمینه پرونده‌های مجرمان در خصوص همکاری‌های امنیتی که به نفع ملت هر دو کشور و کشورهای دیگر است، بحث و تبادل نظر شد.» کریمی افزود: «در سال گذشته میزان کشف انواع مخدر در داخل مرزهای ایران که قرار بود از طریق ترکیه راهی کشورهای اروپایی شود، به ۱۲۰۰ تن رسیده است.» وی بر لزوم توسعه بیشتر همکاری‌ها برای جلوگیری از انتقال مواد مخدر از ایران و ترکیه با هدف مصونیت مردم دو کشور از آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی قاچاق مواد مخدر، تاکید کرد.

دومین خبر مربوط اظهارات «اسکندر مومنی»، دبیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر درباره افزایش روند انتقال مواد اولیه تولید مخدر صنعتی از اروپا به افغانستان اختصاص دارد. مومنی در این راستا گفت: «ورود و انتقال مواد پیش‌ساز برای تولید مواد مخدر صنعتی در چند سال اخیر از طریق اروپا به افغانستان افزایش پیدا کرده است. اگرچه از افغانستان مواد مخدر سنتی به اروپا و دیگر نقاط جهان ترانزیت می‌شود، اما پیش‌سازهای مواد مخدر که کاربردی دوگانه داشته و برای تولید مواد مخدر صنعتی، ماده اولیه محسوب شده، به افغانستان ارسال می‌شود.» وی افزود: «البته مقداری از این مواد دوگانه و پیش‌ساز را ما کشف کرده ایم، اما مقدار زیادی از این مواد پیش‌ساز وارد افغانستان شده و تبدیل به مواد مخدر صنعتی می‌شود.»

دبیر کل ستاد مبارزه با مواد مخدر کشور با اشاره به فرمان طالبان مبنی بر منع کشت خشخاش بیان کرد: «از هر اقدامی در جهت کاهش سطح کشت مواد مخدر در افغانستان استقبال می‌کنیم، اما مواردی که از سوی طالبان برای مخالفت با کشت و تولید مواد مخدر مطرح شده، قابل بررسی است و باید در عمل این مخالفت را مشاهده کنیم.»

کاهش ۳۶ درصدی مرگ ناشی از مصرف مواد مخدر در خوزستان، سومین خبری است که در این بخش به آن خواهیم پرداخت. دکتر سیدفرزاد حسینی، مدیر کل پزشکی قانونی خوزستان با بیان اینکه سال گذشته ۱۴۶ نفر بر اثر سوء مصرف مواد مخدر در خوزستان جان خود را از دست دادند گفت: «۱۵ نفر از این افراد زن بودند.» وی در همین راستا گفت: «این رقم در مقایسه با مدت مشابه سال پیش از آن که تعداد ۲۲۸ نفر شامل ۲۰۰ مرد و ۲۸ زن بوده است ۳۶ درصد کاهش را نشان می‌دهد. بر اساس نوع ماده مصرف شده در متوفیان سوء مصرف مواد، ۶۷ نفر بر اثر مصرف مواد مخدر، ۹ نفر ناشی از ترامادول، ۳۲ نفر ناشی از متادون، ۱۰ نفر ناشی از مواد محرک و ۱۸ نفر ناشی از سوء مصرف همزمان چندین مواد جان خود را از دست دادند.»

چهارمین خبر این بخش به جدیدترین آمار رسمی ارائه شده از شمار مصرف کنندگان در ایران اختصاص دارد. «حمید صرامی»، مدیرکل سابق دفتر تحقیقات و آموزش ستاد مبارزه با مواد مخدر گفت: چهار میلیون و ۴۰۰ هزار نفر مصرف‌کننده مستمر و غیرمستمر در کشور وجود دارد که با بُعد خانوار آنان، حدود ۱۵ میلیون نفر از جمعیت کشور به صورت روزمره دغدغه و نگرانی در عرصه مواد مخدر دارند. صرامی در اختتامیه چهارمین همایش ملی پیشگیری از اختلال مصرف مواد مخدر و روان‌گردان‌ها با اشاره به اینکه در عرصه پیشگیری نیز باید به الگوی ترکیبی مصرف مواد، زنا نه شدن اعتیاد، ورود افراد با تحصیلات متفاوت به چرخه مصرف مواد توجه کرد، افزود: عواملی همچون تفریح، جلب توجه، اختلال افسردگی و اضطراب، اختلال خواب، اختلالات جنسی از جمله عوامل مصرف مواد در جمعیت عمومی کشور است که در عرصه پیشگیری باید برای هر کدام از این عوامل برنامه‌ریزی هوشمندانه کرد.

این پژوهشگر اعتیاد، شیوع مصرف مواد در نوجوانان در دهه ۸۰ را نیم درصد و در دهه ۹۰ به ۲٫۱ درصد برشمرد و عواملی همچون لذت‌طلبی افراطی، تفریح، اباحه‌گری در خانواده، عدم نظارت والدین، ضعف مهارت‌های خودکنترلی، عدم تاب‌آوری و ضعف دانش در مورد عوارض و تبعات مصرف مواد را از جمله موارد جدی در افزایش شیوع مصرف مواد در نوجوانان برشمرد.

فرجام سخن؛ نگاه ایرانی به تحولات مخدری جهان

در پانزدهمین شماره از بولتن مخدری جهان، ابتدا انتشار گزارش جهانی مواد مخدر سال ۲۰۲۲ را از نظر گذراندیم. این گزارش روز ۲۷ ژوئن از سوی دفتر مقابله با جرم و مواد سازمان ملل متحد منتشر شد. گزارش مذکور بر چند موضوع «روند قانونی سازی کانابیس در جهان»، «افزایش سطح تولید کوکائین»، «گسترش مواد مخدر مصنوعی در بازارهای جدید»، «تداوم معضل دسترسی به درمان دارویی به ویژه برای زنان» را برجسته می‌سازد. براساس این گزارش، در سال ۲۰۲۰ حدود ۲۸۴ میلیون نفر (در رده سنی ۱۵ تا ۶۴ سال) در سراسر جهان اقدام به مصرف مواد مخدر کرده‌اند. این آمار افزایش ۲۶٪ مصرف مواد را نسبت به یک دهه گذشته نشان می‌دهد. بیشترین مصرف مربوط به جوانان است و معمولاً این قشر در مقایسه با نسل‌های قدیمی‌تر مصرف بیشتری دارند. در آفریقا و آمریکای لاتین افراد زیر ۳۵ سال، اکثر افرادی را تشکیل می‌دهند به دلیل اختلالات سوء مصرف مواد تحت درمان قرار دارند.

دو خبر از مجموع اخبار این شماره به حرکت دو دولت دیگر در سطح جهان به سطحی از قانونی سازی کانابیس اختصاص یافت. وضعیت مخدری و خیم آلبانی و اشتهار این کشور به عنوان «کوه کانابیس اروپا» اولین خبر این شماره در زمینه کانابیس است. دومین مورد نیز به سیاست مخدری تایلند در این زمینه اختصاص یافته که در گذشته جنگ با مواد را دنبال می‌کرده اما در سال‌های اخیر به قانونی سازی کانابیس روی آورده است.

گزارش جهانی مواد مخدر ۲۰۲۲، کشورهای اصلی مبدا و خروج کانابیس را طبق گزارش کشورهای عضو دفتر مقابله با جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد در بین سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۲۰ رتبه می‌کند که در آن آلبانی پس از مراکش، افغانستان، اسپانیا، هلند، پاکستان و لبنان در رتبه هفتم دسته بندی شده است، اما جایگاهی بالاتر از قرقیزستان، ایران و هند دارد. این گزارش به دشواری‌های پیش بینی تولید کانابیس اشاره می‌کند و بر این موضوع تاکید دارد که اکثر کشورها به طور سیستماتیک شاخص‌هایی مانند سطح زیر کشت را گزارش نمی‌کنند. به عنوان مثال در این گزارش در به مناطق ریشه کن شده کانابیس یا منشا هرگونه کانابیس کشف شده تاکید شده است.

از سوی دیگر تایلند کشت و مصرف کانابیس را قانونی اعلام و احکام سخت گیرانه و طولانی مدت زندان یا حتی مجازات اعدام را برای جرائم مربوط به مواد مخدر تعدیل کرد. «تاکسین شیناواترا»، نخست وزیر وقت تایلند سیاست «مبارزه با مواد مخدر» بسیاری سخت گیرانه‌ای را به اجرا می‌گذاشت؛ به گونه‌ای که افراد زیادی به جرم قاچاق یا حمل مواد مخدر اعدام می‌شدند. کمپین تاکسین از محبوبیت بسیاری زیادی در میان مردم برخوردار بود. تایلندی‌ها نگران تاثیر مخرب مواد مخدری همچون مت‌آمفتامین‌ها در جوامع محلی خود بودند و به همین دلیل مایل بودند تا نقض تکان دهنده حقوق بشر را که با سرکوب خشونت آمیز به وجود آمده بود، نادیده بگیرند.

خبر بعدی به کاهش بهای تمام شده کوکائین خیابانی در کشورهای مختلف به ویژه اروپا می‌پردازد. طبق آمار جدیدترین گزارش جهانی مواد مخدر که همین چند روز پیش از سوی دفتر مقابله با جرم و مواد سازمان ملل متحد، منتشر شده در سال گذشته میلادی ۲۸۴ میلیون نفر تجربه مصرف مواد مخدر غیرقانونی را داشته‌اند و ۲۱ میلیون نفر از آنان (۷ درصد) اقدام به مصرف کوکائین کرده‌اند. مصرف این ماده طبق گزارش جهانی مواد مخدر ۲۰۲۲ در دهه گذشته رشد کرد، اما در خلال همه‌گیری جهانی کووید - ۱۹ این روند تا حدی تعدیل شد. در پی افزایش سطح تولید کوکائین در جهان،

زنجیره عرضه آن به اروپا در حال متنوع‌تر شدن است و از سوی دیگر به کاهش قیمت تمام شده و افزایش کیفیت آن انجامیده و در نهایت میزان خطر کوکائین در قاره سبز را افزایش داده است.

رونق گرفتن اقتصاد کپتاگون در خاورمیانه آخرین خبر این شماره از بولتن مخدری جهان است که طبیعتاً که بر منافع ایران نیز تأثیرگذار واقع خواهد شد. برآوردها حاکی از آن است که اقتصاد کپتاگون حداقل ۵ میلیارد دلار ارزش دارد. گروه‌های مجری قانون مبارزه با مواد مخدر سراسر خاورمیانه هشدار می‌دهند که این بازار همچنان به رشد خود ادامه می‌دهد. ماه گذشته وزارت کشور سوریه گزارش داد که افسران مبارزه با مواد مخدر ۱۴ میلیون قرص «کپتاگون»، به عنوان آمفتامین محبوبی که در سوریه تولید و در سراسر خاورمیانه فروخته می‌شود، در شهر بزرگ بندری لاذقیه کشف و ضبط کردند. پس از این واقعه، دولت سوریه از کشف قرص‌های ۲۴۹ کیلوگرم کپتاگون در ماشین‌های سنگین از مبدا لاذقیه خبر داد که با این محموله مجموع کشفیات کپتاگون دولت سوریه به ۲۱۰۳ کیلوگرم یا تقریباً ۲,۳ تن رسیده است.